

2019-09-17

218-1751-2019

Avdelningen för Landsbygd och Social hållbarhet
Andreas Abrahamsson
010-2240265

Länsstyrelsen Blekinge Län

Beslut

Viltförvaltningsdelegationen beslutar vid sammanträde den 17 september 2019 att fastställa nedanstående övergripande riktlinjer enligt mötesprotokoll med diarienummer 218-4386-2019.

Övergripande riktlinjer för vildsvinsförvaltningen i Blekinge län

Innehåll

1. Bakgrund	2
2. Målsättning med förvaltningen.....	2
2.1 Nationellt mål.....	2
2.2 Övergripande mål Blekinge Län	2
2.3 Kortsiktiga mål	2
3. Vildsvinsstammens utveckling och påverkan	3
3.1 Populationens utveckling	3
3.2 Vildsvin och trafik.....	4
3.3 Skador och förebyggande åtgärder.....	5
4. Förvaltning genom samverkan.....	6
4.1 Arrendeavtal.....	7
4.2 Skydds jakt på myndighetens initiativ.....	7
4.3 Etik	7
5. Utfodring och åtling.....	7
5.1 Riktlinjer utfodring.....	7
5.2 Riktlinjer åtling.....	8
6. Afrikansk svinpest.....	8
7. Övrigt	9
7.1 Jaktmedel.....	9
7.2 Kunskap och utbildning.....	9
7.3 Ytterligare information.....	9

2019-09-17

218-1751-2019

1. Bakgrund

Vildsvin är värdefull resurs i form av jaktbart vilt och utgör även ett viktigt inslag i den svenska faunan, inte minst som ett upplevelsevärde för naturintresserade. De är även effektiva markberedare och kan därigenom gynna vissa växtarter. Under de senaste tjugofem åren har Blekinges vildsvinspopulation utvecklats från att finnas på spridda lokala ställen till att idag vara spridd över hela länet. Tätheten varierar mycket och lokalt är stammarna så pass stora att de ställer till med allvarliga problem, framförallt för jordbrukarna, men också i trädgårdar och offentliga grönytor. En tydlig trend av ökade viltolyckor med vildsvin är också oroväckande. Detta gör att en övergripande förvaltningsplan behövs.

Den senaste förvaltningsplanen togs fram 2013 och ersätts med denna som gäller för 2019 och framåt. Förvaltningsplanen har tagits fram av Viltförvaltningsdelegationen med hjälp det tillsatta klövviltutskottet, samt att information från Svenska Jägareförbundet, Lantbrukarnas Riksförbund, SLU och Naturvårdsverket har använts för rådgivning. Planens syfte är att ge markägare, lantbrukare och jägare vägledning till hur länets framtida vildsvinsförvaltning ska ske.

2. Målsättning med förvaltningen

2.1 Nationellt mål

Det övergripande nationella målet för vildsvin är att få till stånd en livskraftig, frisk och kontrollerad population som är anpassad till regionala och lokala förutsättningar. Då situationen på många håll varit okontrollerad finns i den nationella planen ett generellt förvaltningsmål att reducera vildsvinspopulationerna och minska skadeverkningsarna.

2.2 Övergripande mål Blekinge Län

Förvaltningens långsiktiga mål är att upprätthålla en frisk och jaktbar men hanterbar vildsvinsstam anpassad till lokala förutsättningar. Förvaltningen ska genomsyras av ett adaptivt förhållningssätt d.v.s. anpassas efter rådande förhållanden, där alla har ett ansvar. Viltolyckor med vildsvin samt skador på gröda och grönytor orsakade av vildsvinen ska minimeras genom samverkan och ett gemensamt ansvarstagande.

2.3 Kortsiktiga mål

Följande kortsiktiga har identifierats:

- Informera om afrikansk svinpest (ASF) för att förhindra spridning och på ett tidigt stadie kunna begränsa konsekvenserna vid ett eventuellt utbrott (se även kapitel 6).
- Bibehålla ett högt jakttryck genom ökat samarbete t.ex. genom samorganiserade jakttillfällen strax efter älgjakten. Att begränsa stammens tillväxt är dessutom extra viktig för att minimera konsekvenserna vid ett eventuellt utbrott av afrikansk svinpest.
- Verka för att säkerställa rapporteringen av fällda vildsvin på svenska jägareförbundets www.viltdata.se. Rapporteringen är ett viktigt verktyg för en

2019-09-17

218-1751-2019

framgångsrik förvaltning och förser bland annat www.vildsvinsbarometern.se med information.

- Upprätta ett regionalt viltolycksråd, se www.viltolycka.se.

Måluppfyllnad jämfört med tidigare förvaltningsplan:

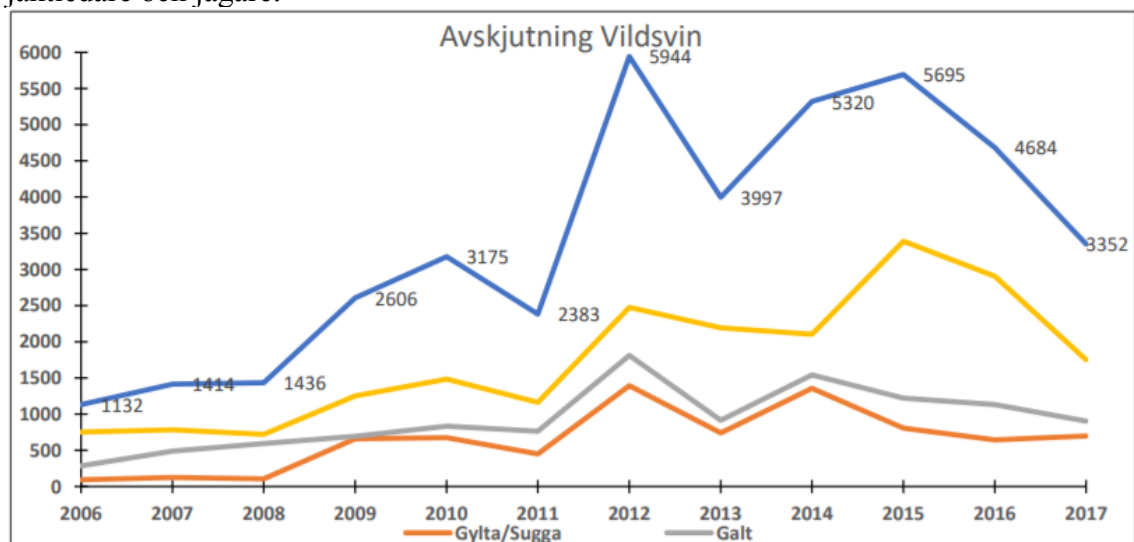
- Minska skadorna lokalt genom ökat jakttryck – den ökade population har orsakat fler viltolyckor, och samtidigt uppfattas lokalt samarbete ge minskade problem och färre konflikter.
- Ökad kunskap om vildsvinsförvaltning – det skapades en vildsvinsgrupp under Länsstyrelsen regi, dock framkom det under mötet 3 april 2014 önskemål om att vildsvinsgruppen inte skulle vara myndighetsstyrd. Länsstyrelsen deltog därefter inte på fler möten och saknar information om gruppen fortfarande är aktiv.

3. Vildsvinsstammens utveckling och påverkan

3.1 Populationens utveckling

Idag finns ingen bra inventeringsmetodik för att uppskatta stammens storlek. Inget tyder just nu på att en sådan metodik kommer att introduceras inom de närmaste åren. Det är därför viktigt att vi på ett bättre sätt lär oss använda, till exempel, avskjutningsstatistik som ett förvaltningshjälpmedel.

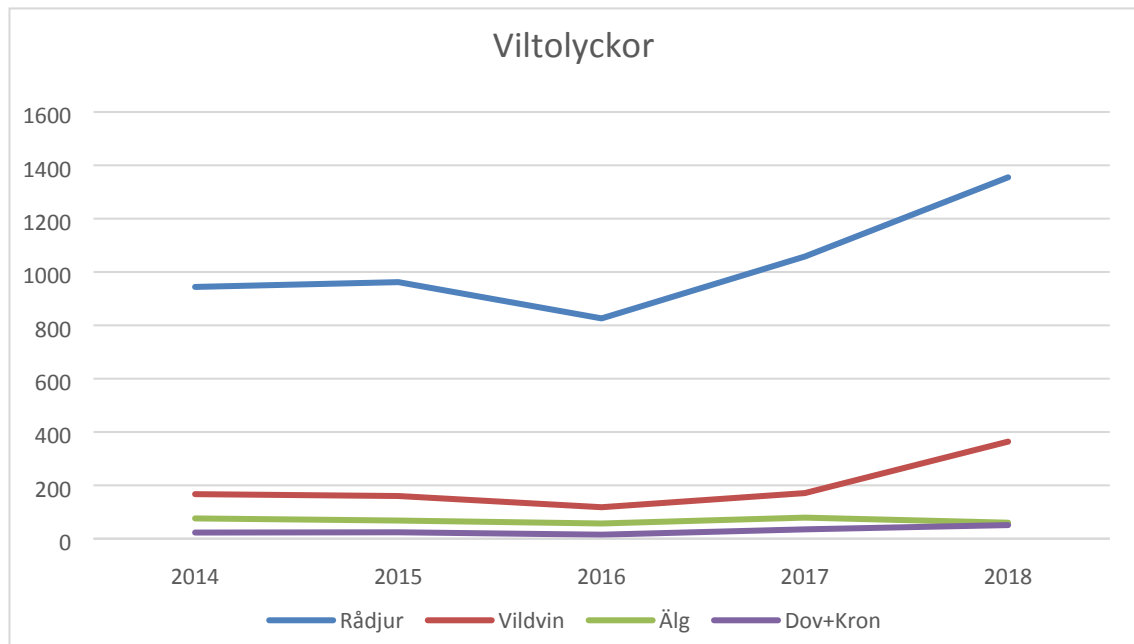
Eftersom vildsvinsjakt är långt ifrån helt organiserad så föreligger troligen brister i avskjutningsrapporteringen. Det är viktigt att rapporteringen till Jägareförbundets viltdata (www.viltdata.se) fungerar och att information om detta sprids till samtliga jaktledare och jägare.

Figur 1. Avskjutningen av vildsvin i Blekinge län 2006-2017. Källa: Svenska Jägareförbundet viltövervakning (statistik för 2018 saknas då den inte var tillgänglig vid publikationstillfället).

3.2 Vildsvin och trafik

Antalet trafikolyckor orsakade av vildsvin i Blekinge fortsätter att öka. Även om dödsolyckor är ovanliga så kan dessa viltolyckor ge personsador och är kostsamma för våra försäkringsbolag. År 2018 registrerades 364 vildsvinsolyckor i länet (se figur 2). Flest olyckor sker i länets västra delar, samt längs väg E22. Uppgifter om viltolyckor och var de flesta olyckorna sker finns på www.viltolycka.se.

Figur 2. Rapporterade viltolyckor 2014-2018. Källa: www.viltolycka.se

En kollision med vildsvin ska alltid anmälas till polisen (tel 112) även om inte djuret ser ut att ha skadats. Platsen för sammanstötningen ska märkas ut. Om vildsvinet ligger kvar på platsen bör man inte gå fram till djuret utan istället markera 100 meter från olycksplatsen.

I områden kring vägavsnitt med ett stort antal olyckor med vildsvin bör avskjutningen ökas. Eventuella åtelplatser bör inte placeras närmare än 200 meter från allmänna vägar och avståndet till mer trafikerad väg rekommenderas till minst 1 km. Andra förebyggande åtgärder kan vara val av mindre attraktiv gröda i närheten av vägar, anpassad skogsskötsel, och siktröjning.

Det regionala viltolycksrådet bör identifiera regelbundet speciellt olycksdrabbade vägavsnitt, och tar initiativ till åtgärder för att minimera olycksrisken genom t.ex. siktröjning och uppsättning av varningsskyltar. Rådet skall sammansättas av representanter från Polismyndigheten, Trafikverket, eftersöksjägarna, och Länsstyrelsen. Mer information och kontaktuppgifter finns på www.viltolycka.se.

3.3 Skador och förebyggande åtgärder

2019-09-17

218-1751-2019

Vildsvinen kan orsaka stora skador på framförallt jordbruksgrödor, men också på maskiner orsakade av uppbökad sten mm. Att skadorna kan bli omfattande har bl.a. visats i studier genomförda av Jordbruksverket, SCB och Viltskadecenter. Det förekommer skador framförallt på vallar och betesmark men också på spannmål och andra grödor. Lantbrukare kan även anpassa sitt val av gröda för att undvika skador av vildsvin. Även om det finns tillräckligt med foder för vildsvin i skog och på mark som inte odlas har energirika grödor en stark attraktionskraft på vildsvin.

Den mest effektiva skadeförebyggande åtgärden är jakt på vildsvin i växande gröda, gärna med hjälp av flyttbara jaktorn. Stängsling kring attraktiva grödor är också effektivt. Tillfälliga stängsel kan på vissa håll vara att föredra eftersom permanenta stängsel kan bli dyra och arbetskrävande, och dessutom hindra allmänheten att vistas i naturen. Begränsad avhållande utfodring långt från åkermark är en metod som kan fungera förebyggande mot skador i gröda. En annan lösning kan vara att röja en kantzon mellan åker och skogsmark. Vildsvinen kan då skygga för att ge sig ut i den öppna marken. Ett avröjt område underlättar också jakten.

Skador av vildsvin kan även förekomma på skog, och i värdefulla natur- och kulturmiljöer, trädgårdar och offentliga grönytor.

I skogen förkommer det att stora områden blir uppbökade. Huruvida detta har någon påverkan på trädens stormhållfasthet och t.ex. rotröta är okänt. På enstaka ställen har vildsvin bökat upp plantor eller ungskog och genom sina gyttebad kan de skapa dikesproppar.

Vid problem av vildsvin i tätortsnära miljöer bör boende i området rekommenderas att avstå från utfodring av övrigt vilt och fåglar, samt hägna in komposter eller annat som lockar djuren. Jakträttshavarna bör informeras och vara behjälpliga i att minska antalet vildsvin nära tätorten. I de fall åtling sker för att underlätta jakt ska hänsyn tas till de eventuella problem som kan uppstå vid och i närheten av åtelplatserna.

Vid uppkomna problem med vildsvin i detaljplanerat område kontaktas kommunen. För jakt inom planlagt område fodras särskilt tillstånd från Polisen. I övriga fall kontaktas jakträttshavare och/eller markägare. Detsamma gäller vid skador i trädgårdar på landsbygden, där jakt och stängsling kan vara de bästa lösningarna för att hålla vildsvinen utanför.

Följande publikation från Viltskadecenter/SLU innehåller mer detaljerad information om skador av vildsvin:

<https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/viltskadecenter/skador/skador-pa-groda/vildssvinsskador-pa-groda/>

4. Förvaltning genom samverkan

2019-09-17

218-1751-2019

Vildsvinens hemområden är ofta större än 1000 hektar, vilket innebär att förvaltningen av vildsvin måste planeras över stora områden. För att nå framgångar i förvaltningen krävs samverkan mellan markägare, jakträttshavare och brukare. Lämpliga indelningar för samverkan kan t.ex. vara befintliga älgjaktområden där en fungerande samarbetsform redan finns. Jägare och markägare bör gemensamt ta fram mål och riktlinjer för t.ex. avskjutning, åtling, samorganiserade jakter, skadeförebyggande utfodring, skyddsjaktsåtgärder på produktionsåkrar och eftersök.

En tydlig markägarförankring är viktig för att t.ex. få information om eventuella skadeområden. Jägarna är verktyget i förvaltningen och bör åta sig att verkställa de planer som tagits fram i samverkan med markägare/brukare. Jakt vid skadekänsliga områden (t.ex. på odlad mark) bör prioriteras.

I områden där syftet är att bromsa tillväxten bör jakten inriktas mot yngre hondjur och gyltor. I de fall jaktrycket behöver ökas är det viktigt att jaktlag och berörda organisationer stimulerar fler jägare att jaga vildsvin. Om syftet istället är att vildsvinspopulationen ska vara stabil bör jaktuttaget vara 70–80 procent av årsreproduktionen.

Det finns ett flertal jaktmetoder för vildsvin, och vad som är mest lämpligt styrs av de lokala förutsättningarna. Vid användning av fällor får endast godkända sådana användas. Trots att en hög avskjutning krävs får avkall aldrig göras på etik eller säkerhet. Utbildade eftersöksekipage ska finnas tillgängliga vid varje jaktsituation.

4.1 Arrendeavtal

Markägaren har ett huvudansvar för viltvård, jakt och skador som uppstår på dennes mark. I de fall mark eller jakträtt utarrenderas är det därför viktigt att sådana frågor regleras i skriftliga arrendekontrakt och jakträttsupplåtelseavtal. Avtalet kan innehålla riktlinjer för åtling och regler vad som gäller då skador av vildsvin bli oacceptabla för markägaren eller jordbruksarrendatorn, t.ex. att markägaren aldrig frånskriver sig möjlighet att bedriva skydds jakt eller vidta skadebegränsande åtgärder. Mallar för arrendeavtal finns bl.a. framtagna av LRF och Svenska Jägareförbundet.

4.2 Skydds jakt på myndighetens initiativ

Vid oacceptabla skadenivåer kan länsstyrelsen besluta om skydds jakt på myndighetens initiativ. Sådan skydds jakt bör endast bli aktuell under exceptionella omständigheter, t.ex. inom områden där det finns påtagliga risker för trafikolyckor eller allvarlig skada, och där stora konflikter uppstått och det inte finns möjlighet att lösa situationen lokalt.

4.3 Etik

All jakt ska genomsyras av hög etik och maximal säkerhet vid all jakt. God etik är att jägarna tränar skytte, bedriver en anpassad hundjakt och fäller rätt djur. Det är också god etik att ha en hög och bra beredskap för eftersök av skadade vildsvin. Säkerheten för människor och egendom ska som vid all jakt gå i första rummet. Vildsvinen orsakar ibland stor skada, vilket kan leda till att vildsvinen blir illa omtyckta. I detta

2019-09-17

218-1751-2019

sammanhang är det speciellt viktigt att framhålla etiken i såväl förvaltningen som gentemot förhållningssättet till vildsvin. Även det faktum att vi kan ha kullar spridda över året kräver extra försiktighet, både med avseende jakthundar som visar tendenser till att skada friskt vilt, samt vid urvalet av djur när skottillfälle ges.

5. Utfodring och åtling

Man måste skilja på begreppen utfodring och åtling. Med utfodring menas att lägga ut foder i syfte att ge viltet näring för tillväxt och överlevnad. Åtling är att lägga ut foder i syfte att locka viltet till en plats där jakt sker regelbundet.

5.1 Riktlinjer utfodring

Länsstyrelsen avråder från all utfodring. Effekten av utfodring genererar förhållanden likt ständiga toppår med ökad chans för överlevnad och reproduktion t.ex. fler gyltor brunstar redan första levnadsåret och fler brunstar om i de fall första kullen förlorats. Med andra ord riskerar utfodring att ge en ökad stam och är därför inte förenligt med förvaltningsplanens målsättning. Enligt § 4 jaktlagen (1987:259) är syftet med viltvården att främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna. Viltvård genom stödutfodring av vildsvin är med vårt klimat mycket sällan aktuellt.

5.2 Riktlinjer åtling

Åtling görs genom att sprida en mindre mängd foder för att ge vakjaktsmöjligheter. Mängden foder skall vara minsta möjliga. En tumregel är att allt skall vara uppätet inom 24 timmar. Fodret skall vara naturligt och obearbetat, typ majs, spannmål. Processade livsmedel i alla former är förbjudet (bestämmelserna regleras i lagen om foder och animaliska biprodukter, foderhygienförordningen och miljöbalken).

När en åtel anläggs bör ett samråd mellan markägare, grannmarksägare, jakträttshavare och brukare ske, och hela aktiviteten bör samordnas över större områden. En åtel ska inte placeras närmre än 200 meter från annans mark eller jaktområde om inte berörda parter kommit överens om annat. Detsamma gäller i närheten av allmänna vägar eller allmänna rekreationsytor såsom golfbanor och fotbollsplaner. Notera att det i jaktlagen (1987:259) finns ett allmänt förbud att locka vilt från annans mark.

Avståndet till trafikerad väg och tätort rekommenderas till minst 1 km. En åtel utan frekventa jakttillfällen får anses vara en utfodringsplats. En åtel innebär därför ett stort ansvar för anläggaren både vad gäller bemanning och skötsel.

I jordbrukslandskap rekommenderas att inte bedriva jakt vid åtel under odlingsperioden. Jakten bör då istället bedrivas på odlade fält för att där skapa en skrämseffekt och styra vildsvinen till åtelplatserna.

2019-09-17

218-1751-2019

För att göra åteljakt så effektiv som möjligt så rekommenderas att använda timerstyrda foderspridare, åtelbelysning och åtelkameror, som idag är kan användas fritt utan särskilt tillstånd. Dessa hjälpmedel förbättrar möjligheterna att påverka och förutspå vildsvinens rörelser, och därmed ökar chanserna att fälla rätt djur.

6. Afrikansk svinpest

Afrikansk svinpest (African Swine Fever, ASF) är en virussjukdom som smittar vildsvin och tamgris. Mer än 90 % av de infekterade djuren dör och det finns inget vaccin. Vanliga symptom är hög feber, nedsatt aptit, diarré, andningsbesvär, ostadig gång och rödlila missfärgningar på huden. En del djur dör så snabbt att de inte hinner utveckla några symptom. Sjukdomen finns idag inte i Sverige, men den är under spridning i Europa.

Viruset som orsakar sjukdomen är mycket motståndskraftigt och överlever länge i miljön och i kött från infekterade djur, även om köttet varit fryst. Det smittar inte till människa, men om matrester som innehåller virus ges till grisar eller hamnar i naturen kan sjukdomen spridas till nya områden.

De senaste åren har sjukdomen spridit sig i Europa. Den finns nu i Sveriges närområde, till exempel hos vildsvin i Estland, Lettland, Litauen, Italien, Polen, Tjeckien, Ungern, Ryssland och Belgien.

Viruset som ger afrikansk svinpest kan finnas i charkvaror. Det är därför viktigt att inte lämna matrester i markerna efter en picknick eller på en rastplats. Ta inte med korv, kött och andra charkvaror till Sverige från länder där afrikansk svinpest förekommer.

Viruset finns också i smittade grisars blod och andra kroppsvätskor. Rengör kläder och utrustning som varit i kontakt med grisar eller vildsvin utomlands.

Undvik om möjligt att föra in grovfoder till alla djurslag från områden där afrikansk svinpest förekommer.

Det finns en beredskapsplan för hur bekämpningen skall gå till om Sverige drabbades av afrikansk svinpest hos vildsvin. Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) har arbetat fram planen tillsammans med berörda parter, däribland Svenska Jägareförbundet, som publicerar viktig information på respektives hemsidor: <http://www.jordbruksverket.se/annesomraden/djur/sjukdomarochsmittskydd/smittsamadjursjukdomar/svinpest>

samt

<https://jagareforbundet.se/vilt/viltsjukdomar/afrikansk-svinpest/>

Vår bästa chans att upptäcka sjukdomen på ett tidigt stadium och bekämpa spridningen är att rapportera självdöda vildsvin till SVA via www.rapporteravilt.sva.se alternativt på tel 018-67 40 00.

För att förkorta ledtiden för att få iväg en djurkropp då SVA beslutat om att den skall skickas in, så har även Svenska Jägareförbundet Blekinge tillgång till fallviltslådor. Kontakta jaktvårdskonsulenten: <https://jagareforbundet.se/contact/personal-i-landet/blekingel-land/>

2019-09-17

218-1751-2019

7. Övrigt

7.1 Jaktmedel

Från den 15 maj 2019 inför regeringen en lättnad i jaktförordningen som innebär att elektronisk bildförstärkare, elektronisk bildomvandlare, värmekamera eller rörlig belysning i nära anslutning till jaktvapnet tillåts vid jakt efter vildsvin. Mörkersikten (termiska sikten) får dock endast användas vid jakt i öppen terräng eller vid åtelplatser.

7.2 Kunskap och utbildning

För en god förvaltning krävs kunskap om vildsvinen och deras beteende. Lantbrukarnas och jägarnas intresseorganisationer och vissa myndigheter anordnar tillsammans med studieförbunden utbildningar och tar fram informationsmaterial. Allt detta är tillgängligt för allmänheten.

7.3 Ytterligare information

För den som önskar mer ingående information rekommenderas: Svenska Jägareförbundets hemsida; www.jagareforbundet.se samt publikationerna:

- Naturvårdsverkets förvaltningsplan for vildsvin (Naturvårdsverket)
<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Viltforvaltning/Planera-viltforvaltning/>
- Artpresentation - Vildsvin (Svenska Jägareförbundet)
<https://jagareforbundet.se/vilt/vilt-vetande2/artpresentation/daggdjur/vildsvin/>
- Handlingsplan Vildsvin (Svenska Jägareförbundet)
<https://jagareforbundet.se/aktuellt/forbundsnyheter/2017/10/handlingsplan-vildsvin---verktyg-for-samverkan/>
- Besiktning av skador på gröda orsakade av vildsvin (Viltskadecenter/SLU)
<https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/viltskadecenter/skador/skador-pa-groda/vildssvinsskador-pa-groda/>

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Sten Nordin med handläggare Andreas Abrahamsson som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

2019-09-17

218-1751-2019

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Kopia till:

Ledamöter i Viltförvaltningsdelegationen i Blekinge,
Svenska Jägareförbundet,
Skogsstyrelsen,